



UiO : **Institutt for spesialpedagogikk**
Det utdanningsvitenskapelige fakultet

Faglig Pedagogisk Dag 2018

Spesialpedagogisk karriereveiledning på ungdomsskole og videregående skole

Universitetslektor Sonia Muñoz Llort
s.m.llort@isp.uio.no



Utdanning, veien til et inkluderende og tolerant samfunn



De skal selv finne ut av det og det er mange som ikke makter

Er karriereveiledning en hendelse eller en livslang utviklingsprosess?

Usikkerheten er en del av prosessen. Vi må åpne for at endringer er en konstant: vi skal «søke informasjon og gjøre overveide valg, men være klar over at vi i framtiden må gjøre nye valg som krever at det vi trodde vi var sikre på, ikke er så sikkert lenger»

(Haug, 2016b)

Fungerer nåværende karriereveiledning på ungdomsskole og videregående skole i Norge?

Svaktpresterende elever er de som i størst grad finner faget utdanningsvalg interessant, lærerikt og meningsfullt. Utover at dette funnet oppfordrer til **større grad av skreddersøm**, som antydnet ovenfor, synes det klart at utdanningsvalg som skolefag ikke alene kan borge for vellykkede utdanningsvalg.

Vi har pekt på at **deltakelse i karriereveiledningstiltak ikke kan påvises å oppveie for andre utdanningsrelaterte vanskeligheter som møter ungdom fra mindre privilegerte hjemmemiljøer**. Slike vanskeligheter krever **andre tiltak**.

(NIFU rapport, 2012-28)

Hva skjer med elevene med funksjonshemninger, kroniske sykdommer og spesielle behov?

«Mange ikke får god nok veiledning når man skal velge fag på skolen og yrkesvei videre.»

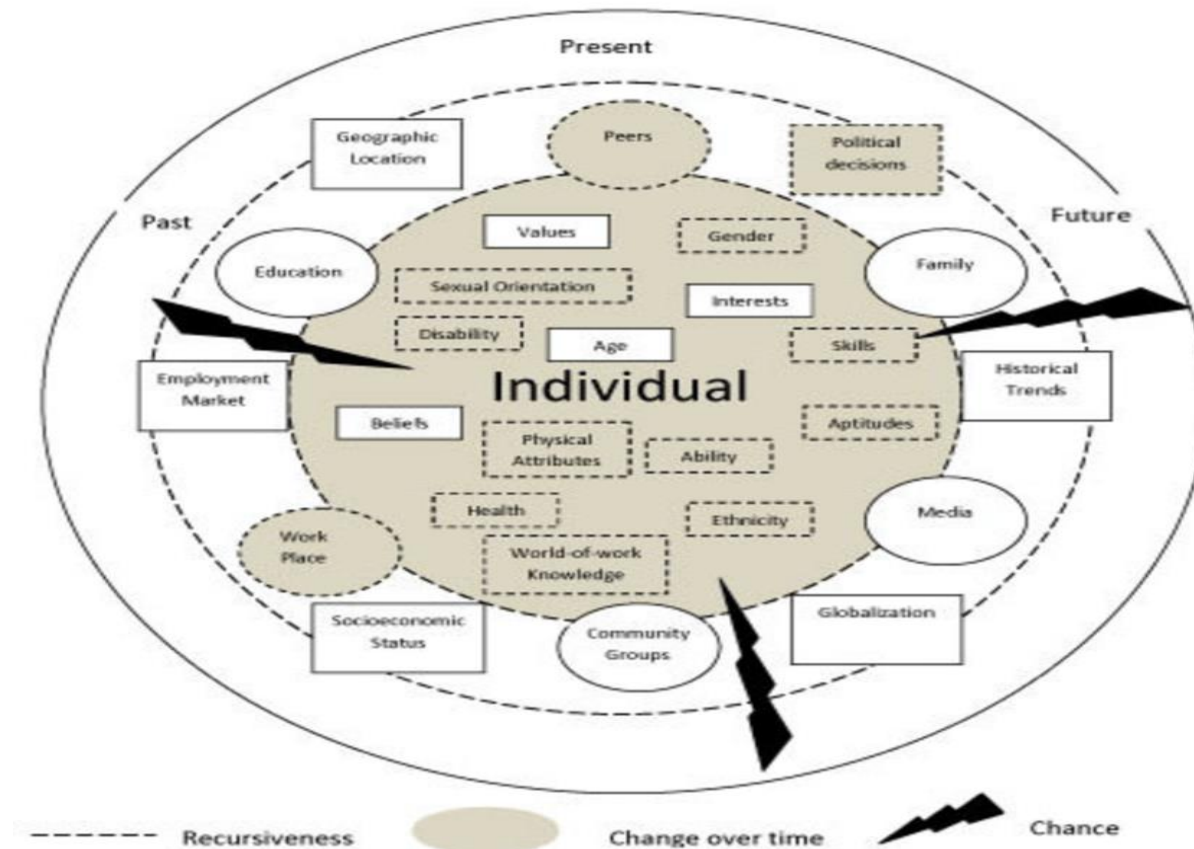
Unge funksjonshemmede (2011, s.9)



Forslag til tiltak fra Unge Funksjonshemmede

- Jobbe for å bedre oppfølging av ungdomsskoleelever med særskilte behov i forbindelse med valg av studieretning på videregående. Dette fordi mange elever med nedsatt funksjonsevne faller fra i videregående skole.
- Bevisstgjøre rådgivere i ungdomsskolen og i videregående på hvilke råd de gir til ungdom med funksjonsnedsettelse om yrkesvalg. I dag er det manglende kunnskap blant rådgiverne om hvilke yrker folk med ulike funksjonsnedsettelse kan ha. Det er en utbredt holdning at folk med funksjonsnedsettelse bare kan ha visse yrker og at man har mer begrensede jobbmuligheter som funksjonshemmet enn det man i realiteten kan ha i dag.
- Opprette en egen rådgiverutdanning som blant annet inkluderer opplæring i rådgivning til ungdom med funksjonsnedsettelse og kronisk sykdom.

Egen rådgiverutdanning eller mer spesialpedagogikk i karriereveiledning?

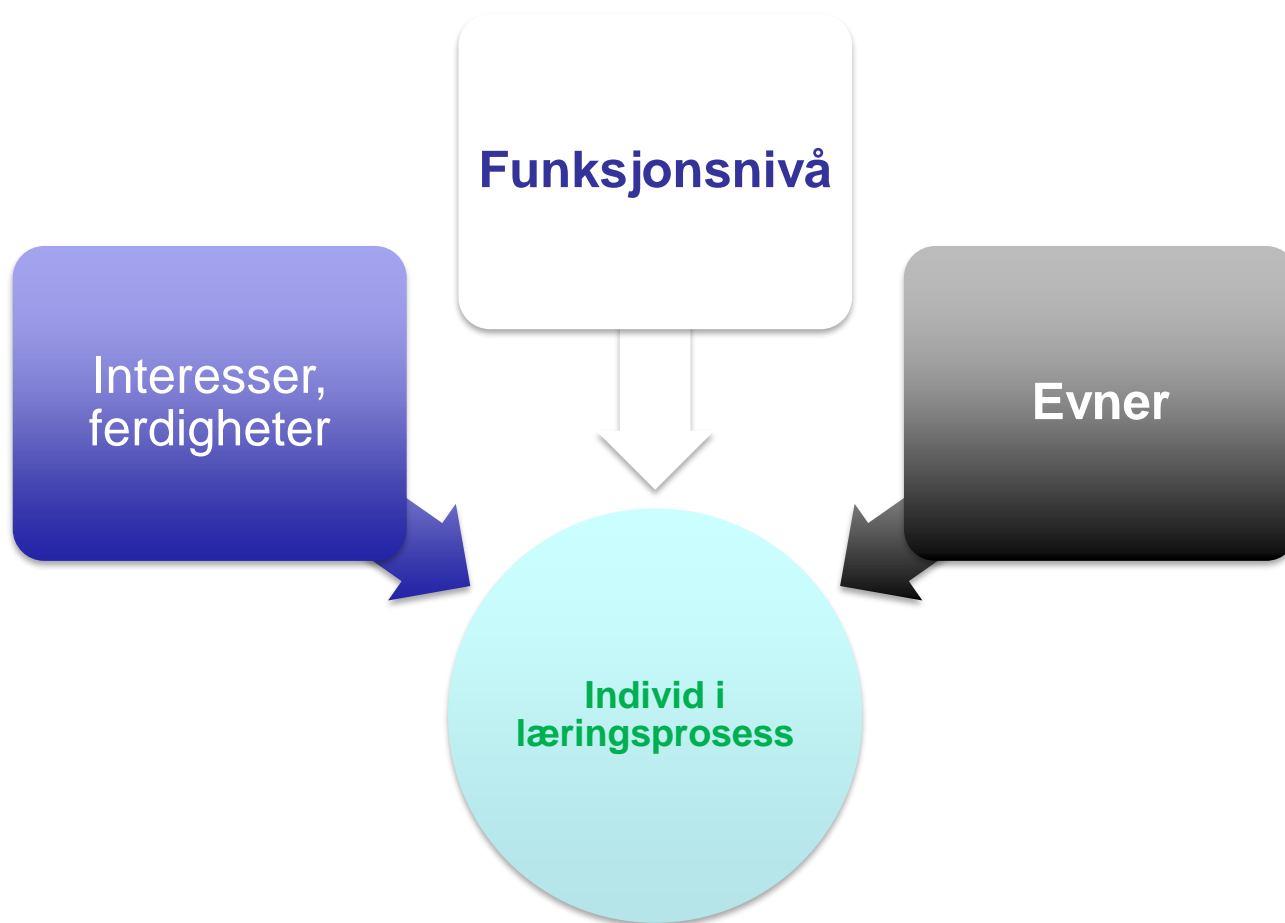


Helsa endres, samfunnskravene øker. Er karriereveiledning funksjonssensitiv nok?



(Haug, 2016a; Kjærgård og Plant, 2018)

Helsa endres, samfunnskravene øker. Er karriereveiledning funksjonssensitiv nok?



Gode valg tar tid. Alle har rett til å bestemme over egne liv.

- Individuelle samtaler må prioriteres. Elevmedvirkning må stå høyt i dialog med elevene.
- Elevene må kunne velge selv antall veiledningstimer
- Behov for utvikling av verktøy for strukturert spesialpedagogisk veiledning
- Utarbeide materiell med informasjon om rettigheter i studier og arbeid



Prinsipper for spesialpedagogisk karriereveiledning



Hva kan det gjøres i skolen vår?

- Flere spesialpedagoger som karriereveiledere
- Øke bevissthet rundt funksjonssensitivitet og krav til tilrettelegging blant lærere, skoleledere og øvrig pedagogisk personal
- Hent inn tverrfaglig kompetanse ved behov, lokal rehabiliteringstjeneste, spesialisthelsetjeneste, NAV, karrieresentrene for å hjelpe ungdom å ta valg
- Samarbeid med pårørende
- Tilrettelegg etter elevenes behov. Det er veldig lite som skal til for at flere trives og mestrer skolegangen!

Referanser

- Arulmani, G. og Arulmani, S. N. (2004). Career counseling. A handbook. New Delhi: Tata McGraw Hill Publishing Co Ltd
- Finnvold, J. E. (2013). Langt igjen?. Levekår og sosial inkludering hos menneske med fysiske funksjonsnedsetjingar, NOVA-rapport 12/13, ISBN: 978-82-7894-482-0 (trykt) / [978-82-7894-483-7](#) (pdf)
- Haug, E. H. og Plant P. (2015) The potential role of career guidance and career education in combating early school leaving, Nyelvtudományi Közlemények, (3), s.5-15
- Haug, E. H. (2016a). Kvalitet i norske skolers karriereveiledning. I spennet mellom storsamfunnets behov og elevenes autonomi. (Doktoravhandling) Høgskolen i Innlandet, Lillehammer
- Haug E. H. (2016b). Utdanningsvalg-Kompetanseutvikling for framtidens utdannings- og arbeidsliv. I Høvsøien, U. L.G. (red.) *Utdanningsvalg: identitet og danning*. Oslo: Gyldendal Akademisk Forlag

Referanser

- Kjærgård, R. og Plant, P. (2018). Karriereveiledning: for individ og samfunn. Oslo: Gyldendal, ISBN : 978-82-05-49884-6
- Muñoz Llorca, S. (2016). Spesialpedagogens rolle i rehabiliteringsfeltet for voksne med nedsatte funksjonsevne, Spesialpedagogikk 05, s. 24-30
- Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (2012). Utdanningsvalg som fag og utfordring på ungdomstrinnet: Sluttrapport fra prosjektet Karriereveiledning i overgangen mellom ungdomsskole og videregående opplæring. Evaluering av Kunnskapsløftet, NIFU-rapport 2012:28: Oslo. Hentet fra <http://hdl.handle.net/11250/280901>
- Patton, W. og McMahon, M. (1999). Career development and systems theory: A new relationship. Pacific Grove, CA: Brooks/Cole
- Unge funksjonshemmede (2011). Nytt liv i arbeidslivet. En utredning fra unge funksjonshemmede om sysselsetting av funksjonshemmede og kronisk syke ungdom. Notat hentet fra <https://ungefunksjonshemmede.no/ressurser/publikasjoner/arbeidsliv/nytt-liv-i-arbeidslivet-2011/>